

* ОСВІТЯНСЬКИЙ ПАНТЕОН * ОСВІТЯНСЬКИЙ ПАНТЕОН * ОСВІТЯНСЬКИЙ ПАНТЕОН *

Поховали І.О. Салтовського — багаторічного завідувача кафедри правознавства Драгоманівського університету, юриста (1956 року закінчив Харківський юридичний інститут), філософа і економіста (відповідно закінчив філософський 1966 року і економічний 1968 року факультети КНУ імені Т.Шевченка), кандидата філософських наук, доцента. Чуйну, душевну, добру, людяну, яскраву особистість.

Юрист, економіст, філософ

Іван Олександрович був ровесником мого батька. Він народився під Харковом 9 лютого 1932 року, а мій батько Іван Петрович 12 лютого цього ж року на Галичині. Дві долі українців, які формувалися у протилежних політичних системах: Іван Олександрович в СРСР в комуністичному режимі, де до 1991 року, пройшовши шлях через піонерію, комсомол та партію і мій

стали своєрідним "авангардистом", "предвісником" сучасної теорії "освіта впродовж життя" і тези про те, що вчитися ніколи не пізно і що нові знання лише розширюють можливість людини бути якомога кращішою для своєї країни і водночас зреалізувати сховані у кожному потенційні таланти.

Всі, хто знав Івана Олександровича Салтовського не міг не помічати

Особливий акцент зробив на його патріотизмі, любові до України, закоріненні у свій рід, свою малу батьківщину Слобожанщину, куди він щороку їздив на могили своїх рідних і близьких, чим демонстрував свою тяглість української традиції у поважливому ставленні до далекої і не такої далекої минувшини. Він добре знав і часто напам'ять читав поезію Тараса Шевченка.

неушкоджений. Такі спогади були особливо цінними для встановлення історичної правди напередодні Майдану, коли на всю катушку в Україні розкручувалася російська ідея "Побєдобєсія".

Професор І.О. Салтовський плікав українську мову, добре її знав, користувався нею всюди, брав участь у багатьох конференціях, де

підприємцю, промисловцю та партію і мій батько — у відносно демократичній ІІ Речі Посполитій до 1939 року. Обидва пережили "новий порядок" ІІІ рейху. Іван Олександрович не помер у голодомор 1932-1933 років, коли у селі вижив практично лише їхній куток, бо бригадир дозволяв красти в колгоспі, а його батько був сільський пролетарієм — ковалем і дещо заробляв. Зносць з родини працював на залізниці. Мій батько голодомору не переживав, бо у родини було своє господарство, ніхто у Польській державі хліба не конфіскував, лише треба було справно платити податки, хоч вони теж в'їлися українським селянам до сьомої шкіри. Подальшу паралель вести не буду, бо для цього треба написати цілу окрему повість.

Іван Олександрович Салтовський відзначався високим професіоналізмом, відповідальним ставленням до дорученої справи, творчим підходом, дисциплінованістю. Очевидно, що названі риси виробилися у нього під час роботи у прокуратурі, а особливо в період спільної діяльності із знаменитим керівником Південно-Західної залізниці П.Ф. Кривоносом, де Іван Олександрович обіймав різні посади у її управлінні (начальник секретаріату, згодом начальник юридичного відділу). Потім він перейшов на викладацьку роботу і з 1994 року працював у Драгоманівському університеті спочатку доцентом кафедри правознавства, куди його запрошив професор В.П. Пастухов, а згодом, з 2007 року, її завідувачем, обійнявши таким чином професорську посаду. Поєднання в одній особі таких трьох важливих фахів, як юрист, економіст і філософ, дало можливість Івану Олександровичу

через п'ять років, хто знав Івана Олександровича Салтовського не міг не помічати його підтягнуту спортивну фігуру, струнку чоловічу поставу, щирий відкритий погляд. Мені особливо імпонувала його сильна рука. Очевидно, у ньому жило оте нереалізоване ковальське батьківське, де міцна кремезна рука була основою всієї втаємниченої для оточуючих професії коваля. При потиску руки його долоня була завжди широко відкритою, теплою і як для людини, яка не займалася систематично фізичною роботою, досить твердою. Наша остання зустріч перед його захворюванням не віщувала нічого поганого, тривожного. Потиск був таким же молодецьким. Він ще пожартував, що потиск у мене міцний і йому це подобається. А я зауважив, що беру приклад з нього. На цьому і розійшлися, вирішивши декілька виробничих питань. На превеликий жаль — це була наша остання зустріч. Правда, відбулося ще декілька розмов телефоном, але живого Івана Олександровича, я вже більше не бачив.

Ми з колегами факультету прийшли попрощатися із професором Іваном Олександровичем Салтовським у нашому гуманітарному корпусі, куди прибули його учні, викладачі з інших університетів Києва, з якими він працював у різні часи. Мені випала честь виголосити промову на поминальній панахиді у каплиці Лісового кладовища, де покійного відспівував священник Української православної церкви Київського патріархату. Я висловив співчуття рідним новопредставленого, особливо синові Олександровичу Івановичу Салтовському, професору політології, доктору політичних наук Київського національного університету імені Т.Шевченка.

Особливо мене вразила цитата з "Кобзаря", яка у радянських виданнях була сфальшована, викривлена, а у його пам'яті збереглася у первинному варіанті оригіналу: "За що рубалися з Ляхами?, За що ж ми різались з Ордами?, За що скоротили списами татарські ребра?". А в оригіналі, спростовував Іван Олександрович, було написано: "За що скоротили списами московські ребра?". У своєму виступі хотілось навести і ще деякі приклади усної історії, яка передається із свідчень очевидців. Мова іде про період Другої світової війни, особливо її початок, коли червона армія панічно безсистемно відступала, а сотні тисяч солдатів кинуті напризволяще своїм командуванням потрапили у полон, були знищені. Відступаючи з України, в тому числі з Харківщини, червоноармійці отримали наказ спалювати все, щоб нічого не дісталося ворогу. Батько Івана Олександровича вже був мобілізований до війська, а вдома залишилася мати з малими дітьми. Лише декілька років перед війною родина побудувала хату і батько коваль покрив її бляхою. Це була чи не єдина у селі хата під бляхою. Прийшли палити. Мати з дітьми закрилася у хаті і не виходить. Солдати погрожують, що спалять все разом. На благання та сльози матері, що батько воює в червоній армії, а їй з дітьми десь треба жити, почувла: "Не оставлять же фашисту такой дом под железом" і запалив. Хата почала горіти. Мати у сльозах кричала: "Нехай іде з димом, вогнем все, лиш би хазяїн вернувся!". Очевидно, Всевишній почув материну просьбу, із сумом згадував Іван Олександрович, бо батько таки вернувся з війни живий і

участя у багатьох конференціях, де виступав із проблем юридичного захисту і правового врегулювання мовного питання в Україні.

Хотілось би ще наголосити на одному аспекті педагогічної діяльності професора І.О. Салтовського. Це його напутні промови під час вручення дипломів випусникам-юристам. Іван Олександрович залюбки приходив на ці свята і брав слово. Він закликав майбутніх правників, де б вони не працювали, залишатися у першу чергу людьми, бути уважними до потреб громадян, не демонструвати свою над ними владу, зверхність, вникати у суть кожної справи і найголовніше, постійно працювати над собою, вдосконалювати свій професійний фах, безперервно вчитися. Студенти-випускники з особливою увагою слухали такі напутні слова юриста-патріарха факультету.

Прощальні заходи закінчилися. Священник відслужив молебень за упокій душі. Відбулося прощання рідних і близьких. Кришка на труні накрила покійного. На рушниках труну опустили у викопану яму поряд з могилою дружини. Трубач грав на трубі соло "Реве та стогне Дніпр широкий" та "Чорні брови, карії очі" — улюблені пісні Івана Олександровича. За християнським звичаєм присутні кинули на могилу по три пригорщі землі. "Нехай рідна українська земля буде Вам пухом, дорогий Іване Олександровичу".

Богдан АНДРУСИШИН,
декан факультету політології
та права Національного
педагогічного університету імені
М.П. Драгоманова

